

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Устойчива биоикономика за Европа: укрепване на връзката между икономиката, обществото и околната среда“

(COM(2018) 673 final)

(2019/C 240/09)

Докладчик: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Докладчик: **Udo HEMMERLING**

Консултация	Европейска комисия, 14.12.2018 г.
Правно основание	член 29, параграф 1 и член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Решение на Бюрото	16.10.2018 г.
Компетентна секция	„Земеделие, развитие на селските райони и околна среда“
Приемане от секцията	25.4.2019 г.
Приемане на пленарна сесия	15.5.2019 г.
Пленарна сесия №	543
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	203/1/4

1. Заключение и препоръки

1.1. Глобалните предизвикателства с **неотложен характер** като изменението на климата и нарастването на световното население ни застават да намерим, без да губим време, заместители на изкопаемите горива и да използваме по-ефективно биологичните ресурси. Селското и горското стопанство са основните производители на биомаса за употреба, различна от храната или фуража, и като такива имат важен принос за биоикономиката. Новите вериги за създаване на стойност предлагат допълнителни възможности за дейности в икономиката на селските райони, за да се премине от икономика, основаваща се на изкопаемите горива, към биоикономика.

1.2. На този фон трябва да се даде приоритет на **по-осъзнатото ни** потребление на биологичните ресурси в съответствие с целите на Парижкото споразумение. Освен постигането на по-добро разбиране, дейностите на биоикономиката трябва да **ангажират потребителите** чрез редовни консултации и информация, така че да се улеснят необходимите промени и да се проправи пътя за въвеждането на мерки за създаване на пазар, с цел допълнително насърчаване на доверието на потребителите и възложителите на обществени поръчки да използват произведени в ЕС продукти на биологична основа.

1.3. Налице са **възможности** за биологичното разнообразие, промишлеността, икономическото развитие и работните места. ЕИСК приветства актуализирането на стратегията за биоикономиката от 2012 г., което е важна стъпка в правилната посока. Съществува световно търсене на устойчиви продукти на биологична основа, които предлагат ефективно използване на ресурсите. Въпреки значителния напредък, постигнат с актуализираната версия на стратегията, някои от включените мерки трябва да бъдат приложени на практика.

1.3.1. Изключително важно е да се създадат **индивидуални и гъвкави консултантски услуги**, в допълнение към достъпа до финансови инструменти, за да се помогне на МСП от хранително-вкусовата промишленост да започнат дългосрочни и иновативни проекти. По много причини те често не разполагат с необходимия вътрешен експертен опит или познания, включително човешки, финансови и инфраструктурни ресурси.

1.3.2. В рамките на **публично-частни сътрудничества** би трябвало да се отдели необходимото внимание на първичните производители. Този модел би могъл да бъде подкрепен от набор от мерки и инструменти в рамките на **общата селскостопанска политика** (ОСП).

1.3.3. Включването на дейности от областта на **научните изследвания, иновациите и биоикономиката** в дългосрочна стратегия ще улесни подпомагането на процесите по **разработване и възпроизвеждане на решения**.

1.3.4. От решаващо значение е да се продължат **образованието и обучението** на работниците и първичните производители. Важно е да се улесни **обменът на знания**, да се осигури подкрепа за транснационалните мрежи и да се върви в крак с обществените и технологичните промени. Подходите за осигуряване на образование, ангажираност и комуникация, които включват заинтересованите страни от областта на биоикономиката в селските райони, са от решаващо значение.

1.3.5. От съществено значение е да се насърчават **кръговата икономика и междусекторните, териториални връзки** в ЕС и извън него, по-специално по отношение на изпълнението на ангажиментите, свързани с целите за устойчиво развитие и целите на COP21.

1.3.6. Всички държави членки би трябвало да **включат всеобхватна стратегия за биоикономика** в своите политики и програми и да ангажират компетентните местни власти и съответните заинтересовани страни (първичните производители, научните и образователните институции, промишлеността, гражданското общество и социалните партньори и др.).

1.3.7. ЕС би трябвало да се стреми към **глобална система за ценообразуване на въглеродните емисии**, която да представлява неутрален и ефективен начин за насърчване на биоикономиката и обхващане на всички участници на пазара с цел смекчаване на последиците от изменението на климата.

1.4. Спазването на принципите за устойчивост е от съществено значение за „новата“ биоикономика, а природните ресурси трябва да бъдат съхранени с цел запазване на тяхната продуктивност. Във връзка с това биоикономиката трябва да се съобразява с критериите за устойчивост. За да се избегнат вредите за околната среда, икономиката и обществото, за биомасата от Европейския съюз и чужбина трябва да се прилагат едни и същи правила.

2. Общи бележки

Биоикономиката включва производството на възобновяеми биологични ресурси и преобразуването им в храни, фуражи, продукти на биологична основа и биоенергия. Това включва селското и горското стопанство, рибарството, производството на храни, целулоза и хартия, както и части от химическата и биотехнологичната промишленост и енергетиката.

2.1. Стратегията за биоикономиката на ЕС от 2012 г. имаше за цел „[...] да проправи пътя към по-иновативно, по-ефективно използване на ресурсите и по-конкурентоспособно общество, което съчетава продоволствената сигурност с устойчивото използване на биотични възобновяеми ресурси за промишлени цели, като същевременно гарантира опазване на околната среда“. През 2017 г. Комисията извърши преглед на стратегията за биоикономиката на ЕС от 2012 г., в който констатира, че стратегията доказва практическото значение на своите цели и че значението на възможностите, предлагани от биоикономиката, се признава все повече в Европа и извън нея. През октомври 2018 г. Комисията представи план за действие за развитието на устойчива и кръгова биоикономика, който „има за цел да подобри и увеличи устойчивото използване на възобновяеми ресурси с цел разрешаване на глобални и регионални предизвикателства, като например изменението на климата и устойчивото развитие“⁽¹⁾.

2.2. Очаква се към 2050 г.⁽²⁾ световното население да нарасне до почти 10 милиарда и е крайно необходимо биологичните ресурси да се използват по-ефикасно, за да има безопасни, питателни и висококачествени храни на достъпни цени за повече хора при по-слабо въздействие върху климата и околната среда от единица продукция и с достатъчно възобновяеми биологични материали за производството на значителна част от това, което понастоящем получаваме от изкопаемия суров нефт, заедно с енергията от вятъра, слънцето и други възобновяеми източници. Поради това преориентирането на действията и актуализирането на стратегията за биоикономиката бяха необходими с оглед на неотдашните промени в политиката, включително целите на ООН за устойчиво развитие (ЦУР)⁽³⁾ и Конвенцията на ООН по изменението на климата (ангажиментите по COP21).

2.3. Комисията заявява чрез актуализираната стратегия за биоикономиката⁽⁴⁾, че през 2019 г. ще обяви 14 мерки, които включват:

- създаване на тематична инвестиционна платформа за кръговата биоикономика с бюджет от 100 милиона евро с цел доближаване на биоикономическите иновации до пазара и понижаване на риска от частни инвестиции в устойчиви решения; улесняване на развитието на нови устойчиви биорафинерии в цяла Европа;
- разработване на стратегически план за внедряване на устойчиви храни и системи за земеделие, горско стопанство и продукти на биологична основа;
- създаване на механизъм за подкрепа на политиката на Съюза за биоикономика за държавите от ЕС в рамките на програмата „Хоризонт 2020“ с цел разработване на национални и регионални програми за биоикономика;
- стартиране на пилотни действия за развитие на биоикономиката в селските, крайбрежните и градските райони, например в областта на управлението на отпадъците или улавянето на въглерод в селскостопанските почви;
- прилагане на система за мониторинг в целия ЕС за проследяване на напредъка към устойчива и кръгова биоикономика;

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/pdf/ec_bioeconomy_strategy_2018.pdf

⁽²⁾ <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/world-population-prospects-2017.html>.

⁽³⁾ <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300>

⁽⁴⁾ <https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/index.cfm?pg=policy&lib=strategy>

- подобряване на нашето познание и разбиране за конкретни области от биоикономиката чрез събиране на данни и осигуряване на по-добър достъп до тях чрез Центъра за знания в областта на биоикономиката;
- предоставяне на насоки и насърчаване на добри практики за дейности в биоикономиката в рамките на безопасни екологични граници.

2.4. Биоикономиката може да осигури варианти, които могат да спомогнат за намаляването както на емисиите на CO₂, така и на зависимостта от внос на изкопаеми ресурси. Например, горите на ЕС улавят въглерод, съответстващ на 10 % от годишните емисии на ЕС, като същевременно осигуряват устойчиво и постоянно биомаса за възобновяема енергия. Освен това по оценки 100000 химикали, които понастоящем са в производство, на теория могат да се получават от възобновяеми суровини. Това не означава, че всички те би трябвало да се добиват по този начин, но теоретично е възможно. Това не само ще осигури възможност за местно и възобновяемо производство на артикулите за домакинствата, които използват ежедневно, но и ще помогне за създаването на работни места, преди всичко в крайбрежните и селските райони, и растеж в Европа, където технологичното превъзходство все още продължава да бъде голямо. Според оценки на промишлеността до 2030 г. в биотехнологичните производства могат да бъдат създадени един милион нови работни места.

2.5. Все още обаче продължават да съществуват сериозни бариери по пътя към повече иновации в биоикономиката на ЕС. Важна пречка е разходната конкурентоспособност на продуктите както спрямо изкопаемите алтернативи, така и спрямо съответните продукти от останалата част от света. Много фактори влияят на разходната конкурентоспособност, сред които са степента на технологична готовност, разходите за труд, субсидиите за изкопаемите горива и амортизациите, както и ниската степен на пазарна подкрепа на продуктите на биологична основа. Този проблем с конкурентоспособността се усложнява от трудностите при осигуряването на достъп до финансиране за иновативни проекти и съоръжения за производство и често продължаващата слаба осведоменост на крайните потребители за продуктите на биологична основа, както и от липсата на умения и оперативни отношения за развитие на сектора. Освен това процедурите за издаване на разрешения за нови проекти на биологична основа стават все по-дълги и утежнени, което води до значителна правна несигурност и финансови рискове за икономическите субекти.

3. Конкретни бележки

ЕИСК приветства съобщението за актуализиране на стратегията за биоикономиката от 2012 г. Необходима е дългосрочна, последователна и ефикасна политика за насърчаване на биоикономиката. Връзката между всеобхватната стратегия за биоикономиката и другите инструменти на политиката обаче все още не е автоматична. Поради това все още ключът към ефективна политика в областта на биоикономиката се крие в откриването на синергии между областите на политиката по начин, който отчита целите на жизнеспособното производство на храни, устойчивото управление на природните ресурси, балансираното териториално развитие в селските райони и сигурния и достоен поминък.

3.1. Въпреки че с актуализирането на стратегията се цели мобилизиране на инвестициите на ЕС и се поставя значителен акцент върху укрепването и разрастването на секторите на биоикономиката чрез разгръщане на инвестициите и пазарите, все още съществува разлика (отвъд НИРД) при подпомагането на дружествата от секторите на биоикономиката по отношение на набирането на средства, маркетинговите стратегии, развитието на организацията и зрелостта на продукта. Националните и регионалните инвеститори в „растежа на ранен етап“, предлагаша индивидуални съвети на много малки, малки и стартиращи предприятия, са толкова необходими, колкото и мобилизирането на инвестициите от ЕС за големите проекти. За пускането на пазара на нови продукти е необходим всеобхватен подход към финансирането.

3.2. В актуализирането на стратегията се подчертава също така, че синергиите между публичния и частния сектор могат най-добре да усвоят различните източници на инвестиции. В този контекст съвместното предприятие „Биотехнологични производства“ се оказва от решаващо значение за подпомагането на развитието на европейската промишлена биотехнологична инфраструктура и вериги за създаване на стойност, съсредоточени върху използването на възобновяеми ресурси, включително на отпадъци.

3.3. Не се поставя обаче достатъчен акцент върху частния сектор, по-специално върху първичните производители, напр. земеделските стопани, собствениците на гори и техните кооперации, които играят важна роля в развитието на устойчивата биоикономика; трябва да се отдели подобаващо внимание и на МСП, които са основна част от агрохранителната верига. В този контекст ОСП би могла да се превърне в интересен инструмент за подпомагане на земеделските стопани, собствениците на гори и техните кооперации, за да инвестират те повече в своето собствено производство и да го направят по-устойчиво.

3.4. На този фон създаването на благоприятни пазарни условия е от решаващо значение и върви ръка за ръка с нивото на доверие на потребителите в информацията за продуктите, които възнамеряват да закупят. Има полза от разглеждането на стандарти за предоставяне на информация. Важна първа стъпка е установяването на ясни стандарти за целия ЕС за продуктите на биологична основа, за да се защити по-добре доверието в договорените със сектора стандарти, като в същото време се избягва объркване сред потребителите и се вдъхва доверие у промишлените клиенти и възложителите на обществени поръчки. Още много трябва да се направи, за да се помогне на потребителите да направят информиран избор чрез интелигентни комуникационни стратегии.

3.5. Актуализираната стратегия подсилва и идеята за „разрастване“, но пропуска понятието „възпроизвеждане на решения“. Научните изследвания са налице, а дългосрочните стратегии в областта на иновациите и биоикономиката трябва да вървят ръка за ръка. Фундаменталните и приложните научни изследвания би трябвало да бъдат добре синхронизирани и да допринасят за постигането на общите стратегически цели. Би трябвало да се обърне внимание и на развитието, достъпа и поддръжката на висококачествена научноизследователска и иновационна инфраструктура или на такива клъстери. Например създаването на центрове на световно равнище за приложни научни изследвания в областта на широкомащабното биотехнологично производство, които да предлагат иновативни и устойчиви решения, би могло да помогне на малките и средните предприятия (МСП) да се възползват от пълния набор от знания. Осигуряването на демонстрации и примери ще допринесе за трансфера на знания. Демонстрациите ще дадат на МСП цялостна представа за наличните технологии в тази конкретна област на биоикономиката.

3.6. Селските райони в ЕС преминават през период на дълбока икономическа, демографска и институционална промяна. Поради това е нужно също така да се обърне необходимото внимание на подобряването на инфраструктурата и логистиката, за да се насърчат съществуващите и новите вериги за доставки на биомаса, като същевременно се оптимизира устойчивото управление на природните ресурси и създаването на работни места и добавена стойност в селските райони.

3.7. Трябва да се подчертае, че въвеждането на високотехнологични машини в биоикономиката изисква усъвършенствани умения за експлоатация и поддръжка, включително допълнителни умения в областта на информационните и комуникационните технологии (ИКТ), нови обучителни програми в областта на здравеопазването и безопасността, както и по-добро разбиране и внимание към аспектите, свързани с опазването на околната среда. Гарантирането на непрекъснато развитие и адаптиране на уменията на хората по време на техния живот е от изключително значение, както е от решаващо значение и справянето с недостига на умения в нововъзникващия сектор на биоикономиката. В актуализираната стратегия не са изведени на преден план партньорските обмени, съвместните дейности на научните изследователи, услугите за подкрепа на иновациите, земеделските стопани, горските стопани, техни кооперации и други частни участници. Те обаче биха били от решаващо значение за улесняване на обмена на знания.

3.8. Не можем нито да постигнем целите на ООН за устойчиво развитие, нито да смекчим изменението на климата⁽⁵⁾, без да подобрим управлението на остатъчните вещества, страничните продукти и отпадъците и без да насърчим кръговата икономика. Задължително трябва да има сътрудничество между секторите (хранителен, нехранителни системи и селски територии) и континентите. Трябва да се обърне допълнително внимание на териториалните и местните връзки (между градските и селските райони, между селските райони, между сушата и морето) и техния принос за устойчивите вериги за създаване на стойност в биоикономиката и клъстерите в селските райони. Изграждането на тези връзки в Централна и Източна Европа ще бъде от ключово значение, за да се помогне на държавите там да определят своите стратегически цели за развитие за по-добра преработка на биомаса. Регионът на Централна и Източна Европа е богат на биомаса поради мащабната дейност там в областта на селското, горското и рибното стопанство и разполага с голям, но неизползван или недостатъчно използван капацитет за производство на биомаса по отношение на храни, фуражи, промишлени суровини, биогорива и използване на енергия. Освен това актуализираната стратегия не разглежда в достатъчна степен идеята, че е необходимо международно сътрудничество, за да се обединят съществуващите експертни познания и капацитет по най-ефективния начин и да се засилят синергиите с държавите членки и с научноизследователските програми извън ЕС. Международните партньорства са особено важни за изпитването и възпроизвеждането на решения.

3.9. И накрая, при изпълнението на целите на Парижкото споразумение би трябвало да се използват в максимална степен пазарните механизми. Ефективен и неутрален начин за присъединяване на всички пазарни участници би било установяването на глобална система за ценообразуване на въглеродните емисии. ЕИСК насърчава Комисията активно да проучи различни пътища и стъпки и да установи диалог с други държави за преминаването към глобална система на ценообразуване за въглеродните емисии. Ефикасна и справедлива глобална система на ценообразуване за въглеродните емисии ще създаде равнопоставени условия за предприятията, изнасящи на световните пазари, и по този начин ще намали риска от изместване на инвестиции и работни места. Освен това тя ще премахне конкурентното предимство на внасяните стоки, които са по-евтини в резултат на по-ниски изисквания по отношение на климата.

Брюксел, 15 май 2019 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER

⁽⁵⁾ ОВ С 440, 6.12.2018 г., стр. 45.